

попередніми враженнями. Цей процес відбувається на основі феномену стереотипізації, коли людині приписують якості, які притаманні цілій групі явищ. У випадку використання прототипу зіставлення здійснюється не з усіма якостями, які притаманні даній групі явищ, а лише з типовим випадком. Прототип і є типовий представник даної групи об'єктів.

У психології соціального пізнання встановлено, що використання методу прототипів відіграє позитивну роль у зберіганні інформації, оскільки дозволяє швидше категоризувати об'єкти, що об'єднані спільними ознаками. У цьому випадку інформаційний пошук стає більш цілеспрямованим, інформація краще запам'ятовується та зберігається. Ця методика дозволяє навчити людину формувати уявлення про будь-які характеристики партнера, якщо вони мають поведінкові прояви. Якість навчання визначається мірою зв'язку між поведінковими індикаторами та відповідними характеристиками прототипу. Важливою умовою цього процесу є спостережливість суб'єкта, оскільки помилки передбачення часто пов'язані з неточністю прототипних знань особистості внаслідок недостатньої узагальненості спостережень.

Таким чином, у діяльності працівників ОВС здатність до соціально-перцептивного передбачення є необхідною складовою професійної взаємодії та професійно значущою якістю особистості. Це обумовлює необхідність розроблення та впровадження спеціальних програм з розвитку прогностичних здібностей в системі їхньої професійної підготовки.

Садовська Ю.О.,

ад'юнкт кафедри юридичної психології НАВС

ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ НАСИЛЬНИЦЬКОЇ ПОВЕДІНКИ У НЕПОВНОЛІТНІХ ПРАВОПОРУШНИКІВ

На сьогодні, в нашій країні, проблема злочинності серед неповнолітніх є і залишається однією з найбільш актуальних у зв'язку з негативними соціальними наслідками та поширеністю цього явища.

Важливим є те, що в її структурі певне місце посідають тяжкі та особливо тяжкі злочини, зокрема вбивства і тяжкі тілесні ушкодження, однак назвати їх рідкістю навряд чи можливо. Тяжкі та особливо тяжкі насильницькі злочини проти життя та здоров'я особи, вчинені неповнолітніми, сьогодні практично не відрізняються від злочинності дорослих, які за своїм характером відзначаються підвищеною жорстокістю та нелюдським ставленням до жертв. Як свідчить слідчо-

судова практика, найжорстокіші вбивства, поєднані із заволодінням матеріальними цінностями вчиняють саме підлітки. Прояв жорстокості, агресивності, егоцентризму стосовно потерпілих зумовлений у них відсутністю бажання поставити себе на місце жертви, а також емоційною та інтелектуальною нездатністю до співпереживання і жалю.

Насильницька поведінка неповнолітніх має свою специфічну природу й розглядається, як результат соціалізації, що йде під впливом різних цілеспрямованих, організованих (неорганізованих) і стихійних, дій на особистість підлітка.

Проблема насилля в психології тісно пов'язана з проблемою дослідження феномену агресії. Насилля – це складне багаторівневе соціокультурне і соціопсихологічне явище, що призводить до особистісних порушень та негативних соціальних наслідків.

Що ж до причин, які є передумовою виникнення насильницької поведінки у підлітків, то деякі науковці до них відносять пубертатну кризу даного вікового періоду.

Психологічні особливості підліткового віку у випадках, коли вони особливо виражені, отримали назву «підліткового комплексу», а пов'язані з ними порушення поведінки – «пубертатної кризи».

Пубертатна криза, окрім «кризи ідентичності», на думку З. Фрейда, включає також «кризу авторитету» й «сексуальну кризу». Криза авторитету виводиться, як наслідок едипового комплексу, як «протест проти батька». Слабка роль у сучасній сім'ї батька, який перестав бути «символом влади», або його відсутність у неповних сім'ях призводить до поширення цього протесту на всі авторитети світу дорослих. Крайніми виявами цієї кризи є втечі з дому, бродяжництво, що в подальшому призводить до вчинення злочинів.

Дослідження свідчать, що причинами злочинності неповнолітніх є їх виховання у неблагополучних сім'ях, а також негативний вплив малих груп до яких залучений підліток. Залучення до агресивних традицій та звичаїв мікросередовища (родини, найближчого оточення) у неповнолітніх, які вчинили насильницькі злочини проти життя та здоров'я особи, відбувається часто з раннього дитинства і виявляється часто в імпульсивних вчинках, що мають ситуативний характер. Згодом підліток починає орієнтуватись саме на агресивний спосіб вирішення конфліктів і досягнення своїх цілей, при цьому озлобляється на весь навколишній світ і не уявляє іншого виходу із ситуації, що склалася. Така готовність до агресії перетворюється у провідну рису його характеру, агресивність стає нормою, стилем його життя.

Нажаль, злочинність неповнолітніх є високо латентною, оскільки численні їх дії сприймаються як пустощі, викликані недостатньою

соціальною зрілістю (крадіжки в сім'ї, у сусідів, у навчальному закладі, хуліганські бійки, вимагання грошей у молодших учнів тощо). Про такі вчинки, які є першими кроками на шляху можливо майбутнього насильницького злочинця-неповнолітнього, як правило не повідомляють у правоохоронні органи.

Таким чином, при дослідженні психологічних механізмів формування насильницької поведінки у неповнолітніх слід враховувати і розглядати всі можливі фактори, як об'єктивного так і суб'єктивного характеру. Всебічне урахування можливих негативних впливів є запорукою успішного здійснення профілактичних заходів щодо подолання асоціальної поведінки підлітків.

Сорокан М.М.,
секретар судових засідань Першотравневого
районного суду м. Чернівці

ОРГАНІЗАТОРСЬКІ ЯКОСТІ СУДДІ ПІД ЧАС РОЗГЛЯДУ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕНЬ

Згідно моніторингового дослідження дисциплінарної практики Вищої кваліфікаційної комісії суддів і Вищої ради юстиції, яке Центр політико-правових реформ здійснив за підтримки програми «Верховенство права» Міжнародного фонду «Відродження» і програми «Матра» Королівства Нідерландів, основними підставами дисциплінарної відповідальності, які застосовувалися до суддів, є порушення строків розгляду справ, а також істотні порушення норм процесуального права при здійсненні правосуддя.

Однією із суб'єктивних причин порушення розумних строків розгляду справ є низький рівень організаторських здібностей судді.

Важливою умовою здійснення правосуддя є дотримання всіма присутніми порядку в залі під час судового засідання. Для забезпечення цієї умови всі учасники судового розгляду, а також інші особи, присутні на судовому засіданні, зобов'язані не порушувати встановлений порядок.

Як організатор судового розгляду суддя повинен володіти високим рівнем організованості, ціленаправленістю, зібраністю та іншими вольовими якостями. Головуючий в судовому процесі повинен мати високі організаторські здібності, які реалізуються в складних умовах змагальності між сторонами кримінального провадження.

Для досягнення високих показників в роботі суддя як головуєчий в судовому засіданні потребує ефективних організаторських здібностей,